

Шефът на НОИ Ивайло Иванов: Проверяваме фирмите с най-много болни

Райна Харалампиева

- Г-н Иванов, една от заявките, които дадохте още преди да оглавите Националния осигурителен институт, е да вземете мерки срещу фалшивите болнични. Знаем, че установяването на такива е изключително трудно. Как може да се пресече тази практика?

- Когато се говори за неправомерно издадени болнични листове, трябва да се има предвид, че всички, които постъпват в НОИ, са издадени от компетентни органи на медицинската експертиза - лекари и лекарски консултативни комисии, в съответствие с действащите нормативни актове. Само от тези данни обаче не може да се направи преценка дали е налице заболяване, което да налага издаването на болничен лист, или дали неговата продължителност съответства на нужния период за възстановяване на работоспособността. Независимо от това, с оглед изплащаните от държавното обществено осигуряване средства, се извършва анализ, свързан с броя на болничните листове и разходите за парични обезщетения за временна неработоспособност. Целта му е да се идентифицират работодателите, при които е налице значителен брой на работници и служители, за които се представят документи за изплащане на парични обезщетения по болнични листове, както и лекарите и лечебните заведения, които са ги издали. Предстои да бъде направен анализ и на продължителността на болничните листове за конкретни заболявания. След неговото изготвяне от НОИ ще предложим предприемането на съвместни действия с Министерството на здравеопазването и НЗОК.

- Какво показват цифрите - има ли тревожно нарастване на болничните?

- Тревожното по отношение на болничните листове е, че през последните години броят им стана твърде голям. Средно за първите 8 месеца на 2015 г., 2016 г. и 2017 г. са приети по около 2 млн. болнични листове. Освен това се наблюдава и нарастване на броя им всяка година, макар и с не особено големи темпове. Приетите през първите 8 месеца на тази година например са с 2,4% повече спрямо същия период на м.г. Разходваните през 2017 г. средства от държавното обществено осигуряване за парични обезщетения за временна неработоспособност пък са с 38,4 млн. повече от плана за годината.

Все пак трябва да кажа, че се наблюдава положителен ръст и в броя на осигурените за общо заболяване и майчинство лица - с около 2% за последните три години, което също дава отражение върху наблюдавания възходящ тренд.

- Друг проблем, който не търпи отлагане, е работата на ТЕЛК. Как може да се подобри тя?

- Наблюденията върху организацията на работа на ТЕЛК показват, че действащата сега оценка, съобразно, която се определя процент на загубената работоспособност спрямо здравия човек, не може да бъде приложена към всеки отделен случай, за да отчете не само здравословното състояние на лицето с увреждане, но и факторите на средата, в която то живее и работи, неговата професия, дейността, която изпълнява, както и обстоятелството по какъв начин увреждането възпрепятства или затруднява неговите обичайни ежедневни дейности и работата, която е извършвало до този момент. В този смисъл е необходимо да бъде изготвена методика за оценка, която да отчита вида и степента на увреждане на всяко лице и това как тези вид и степен на увреждане затрудняват или възпрепятстват нормалния живот и професионалната дейност на лицето.

- Защо се налага промяна?

- Подаваните сигнали и данни за некоректно определяне на процент трайно намалена работоспособност водят до съмнения за наличие на лоши практики в експертните решения на част от лицата, което от своя страна води до отпускане на инвалидни пенсии или до определянето на по-висок размер на инвалидните пенсии на лица, които нямат право на това. По този начин неблагоприятно се засягат и правата на хората с реални увреждания, които действително имат нужда от различна форма на социална подкрепа, в това число и от изплащане на пенсии за инвалидност. Засягат се и интересите на обществото като цяло. Поради това е необходимо да бъде изграден ефективен, прозрачен и ясен механизъм за извършване на освидетелстването на лицата, който ще защитава интересите на хората с увреждания, но и който ще възпрепятства злоупотребите с пенсии за инвалидност. Към Министерството на труда и социалната политика и към Министерството на здравеопазването са създадени групи от експерти, които анализират проблемите и работят по интегриране на Международната класификация на човешката функционалност, уврежданията и здравето (ICF) на Световната здравна организация. Целта е да се въведат единни, стандартизирани критерии за описание на функционирането, увреждането и здравето на човека, въз основа на които да се оценяват видът и степента на увреждане, от една страна, а от друга - способността на лицето да полага някакъв вид труд и възможностите му да се включи на пазара на труда. Новите критерии ще подобрят качеството на експертизата на хората с увреждания в работоспособна възраст. Чрез прилагане на обективната и диференцирана оценка ще се създадат и допълнителни възможности за интеграция на хората с увреждания на пазара на труда. Надявам се това да спомогне и за по-доброто насочване и разпределение на публичните разходи за осигуряване на подкрепа на тези лица, както и за повишаване на общественото доверие. - НОИ вече изпраща писма на хората, които са навършили възраст за пенсия, за да могат по-лесно да си набавят документите.

- Колко души ще се пенсионират тази година?

- През юни тази година НОИ за първи път изпрати уведомителни писма до онези лица, които през 2018 г. ще навършат т.нар. обща пенсионна възраст за придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Изпратените в цялата страна писма са общо 82 782 бр. От тях върнати като недоставени с причина "непознат" и "преместен на друг адрес" са под 2 на сто (1,86%). Все пак, ако някой попада в тази група и не е получил писмото си, той може да направи това в приемните на всяко едно от териториалните подразделения на НОИ. По прогнози към момента данни през 2018 г. ще бъде изпратен приблизително същият брой писма - около 83 000. С тези писма хората се уведомяват не само за конкретната дата, на която изпълняват изискването за навършена възраст, но и за обстоятелството, че за да придобият право на пенсия, трябва да притежават и нормативно определения осигурителен стаж. Те също така се информират за документите, които следва да съберат и да представят пред пенсионния орган, както и за възможността да си извадят персонален идентификационен код (ПИК), с който могат да ползват електронните услуги на НОИ. Последното е важно и силно го препоръчвам, тъй като по този начин лицата могат да проверят дали работодателите им са подавали през годините коректна информация за стажа им и на какви доходи са ги осигурявали. В случай че има несъответствия, те ще имат достатъчно време да поискат корекция на тези данни, което ще ускори и улесни бъдещото пенсионно производство.

- Какви са най-често проблемите, които забавят отпускането на пенсия?

- Производството за отпускане на пенсия се затруднява най-вече тогава, когато за минало време липсват документи от даден осигурител, той е прекратил дейността си, не може да бъде открит или няма правоприменик, а ведомостите му не се съхраняват никъде, включително не са предадени в осигурителния архив на НОИ. Трудности настъпват и когато за дадено лице няма подадени данни от осигурителя в Регистъра на

осигурените лица за периодите след 1 януари 1997 г., откогато съществува този регистър. Това е една от причините за изпращането на уведомителните писма - кандидат-пенсионерите да имат възможност своевременно да проверят дали данните в системата на НОИ са коректни и да набавят липсващите им документи за периодите преди създаването на регистъра. Затруднения и евентуално забавяне при отпускането на пенсия се появяват и при лицата с положен осигурителен стаж в чужбина. В тези случаи се налага да се води кореспонденция със съответната чужда компетентна пенсионна институция, която да потвърди съответния стаж, което отнема технологично време.